Пролетарі всіх країн, єднайтеся!

БІБЛІОТЕКА „НОВОЇ ДОБИ“, № 5.

М. ШАПОВАЛ

ІНТЕЛІҐЕНЦІЯ і ПРОЛЕТАРІЯТ

ВІДЕНЬ—КИЇВ, 1920.

БІБЛІОТЕКА „НОВОЇ ДОБИ“, № 5.

М. ШАПОВАЛ

ІНТЕЛІҐЕНЦІЯ
і
ПРОЛЄТАРІЯТ

ВІДЕНЬ—КИЇВ, 1920.

Друкарня „Адрія“, товариство з обмеженою пору-
:-: кою, Відень II. Taborstraße 52 b. :-:

Інтеліґенція і пролетаріят.

I.

В соціялістичній літературі вже установлено, що так звана інтеліґенція не творить з себе якоїсь окремої соціяльної кляси; вона має прикмети і трудової кляси, коли продає в найми свою інтелектуальну працю та дістає платню, якої вистачає лише для істнування (інтеліґентський екзістенц-мінімум). підлягаючи ніби залізному законові заробітної платні, але також має прикмети буржуазної кляси, коли за свої послуги дістає високу платню (вищу по-над екзістенц-мінімум), з якоїробить „накопичування маєтку“ і вступає в середину власницької гри і всіх переживань власника-буржуа.

Власне, з цієї неясности клясової фізіономії в інтеліґенції користають всі злі духи людства, щоб мобілізувати всю інтеліґенцію проти трудового люду, щоб, користаючи її здібностями, знаннями, талантами, гнобити трудові маси, але разом з тим доводити, що це „нормальний“ тип життя, бо навіть

таланти служать паразитам, піддаються добровільно під експлуатацію, бо.... це „природньо“. І специяльно інтеліґенція має трудитися над оправданням капіталізму та експлуатації. І вона страшенно занята цією працею, роблячи це „не за страх, а за сумління“.

І що найцікавіще при тім — аж розривається від крику, що вона природній добродій для народу, що вона — провідник народу, його „представник“ і, при нагоді — природня влада над ним.

І доки не було революції, то досить трудно було розвіювати інтеліґентську ману, бо життя не ставило іспиту „на буржуазність“ для інтеліґенції. Все життя йшло під палкою начальства, інтеліґенція хитро одбріхувалась, не брала на себе вини ані крихти і торочила, що от, мовляв, коли б її сила і воля, то вона б зразу „для народу“ рай зробила, всі несправедливости і насильства знищила... Вірити доводилось на гарне слово. Тепер революція поставила гостро на іспит всю інтеліґенцію: хто з народом, хто проти народу? І тут виявились незвичайні річи, здерто маски, оголено душі і показано, хто чого варт.

Українська інтеліґенція, як „суто-народня“, що вважала за свою природню монополію — володіти всіма ідеалами, показала своє справжнє обличчя! Ми тепер можемо з документами в руках говорити про цього за-

гадкового франта, що ходив і ходе біля українського народу з добрами всього світу. замаскований і загримований під ідеаліста, соціяліста, героя, добродійника, творця і т. д,

* * *

Інтеліґенція не творить окремої суспільної кляси — це правда. Ми мяємо перед собою три досить скристалізовані кляси — буржуазію, пролєтаріят, трудове селянство. Але що таке інтеліґенція? Вона не має чисто-буржуазного обличчя, бо продає свою працю, не має капіталу і певної власности; вона не пролєтаріят, бо живе буржуазно і переважно буржуазно думає й відповідно робить; вона — не селянство також. Взагалі беручи — вся інтеліґенція не має своєї окремої клясової свідомости, бо послугується свідомістю та ідеольоґією тієї кляси, якій служить. Можна думати, що це сказано про інтеліґентську „ідеольоґію“: „на чиїм возі їдеш — того й пісню співай“.

Коли взяти на на розгляд окремі фахи інтеліґентської праці, то можна спостерегти досить цікаві з'явища.

Що менший розмір платні дістає інтеліґентний фаховик, то близче до трудових мас стоїть, то більше має в собі елементів клясової свідомости трудових мас.

Як тільки ця платня перевищує екзістенц-мінінум, то з збільшенням лишків

збільшується клясова свідомість буржуазного типу.

Але в порівнанню з клясовою свідомостю пролетаріяту, інтеліґентська „клясова“ свідомість невичайно низька. Навіть при різко визначеному пролетарському становищі, незвичайно-низькому екзістенц-мінімумі інтеліґент не усвідомлює свого клясового інтересу (точніще—спільности своїх інтересів з клясовими інтересами працюючих мас).

Прикладів маємо перед очима безліч.

Візьмемо „благородну“ професію — учительство. Народні учителі дають найбільший процент тих,що свої інтереси звязують з інтересами трудових мас, що „ідудь в соціялізм“, що „служать революції“, що часто героїчно навіть працюють для народнього добра. Народнє учительство—це, здається, загально признаний чистий тип „трудової інтеліґенції“.

Ця ґрупа людей продає свій труд за мізерну платню; хронічно недоїдає фізично і духовно; підлягає всьому жахові знущання капіталістичної держави, примхам попа, призирству поміщика, самоволі „земського“ діяча. Але чи ця ґрупа обороняє свої людські інтереси з такою свідомостю, як півграмотні або й неграмотні робітники з фабрики?

Чи ви чули коли-небудь про „страйк“ учителів, чи якийсь инший спосіб боротьби? Ні. Бо навіть аж чудно слухати про страйк тих, хто служить культурі, народові. Хіба

можна страйкувати в такій праці, як несення „духового світла“ в народ і т. п.?! Чи духове світло, чи електричне — однаково важні для життя, але свідомій пролетарій закриває електрику і грізно нагадує панам життя про своє бідування і гнів. Страйкує залізниця, водопровод, млин, лісопильня, механічний завод, шахта — це однаково важно для життя. Страйк цей також відберає дітям воду, молоко, хліб, і т. д., але свідомі робітники страйкують. Вища свідомість примушує навіть страйкувати проти самого життя (голодовка в трюрмі) і люде вмірають. А чому не страйкують парії-учителі? Через брак клясової свідомости.

Учителі середніх шкіл — це вже різкіше визначений тип буржуазного життя і думання. Між ними вже соціялістів дуже і дуже мало. Ще менше соціялістів між учителями вищих шкіл, професорами. Учителі середніх і вищих шкіл — взагалі не страйкують, хоч з ними поводяться не краще, як з нищими учителями. І от маєте безумовно тип трудової інтеліґенції, що продає свою працю (інтелектуальну), не має власности, живе в лещетах капіталістичного режіму, підлягає всім його шкодливим впливам і гніту, а не страйкує. Дістає тепер в де-яких державах значно менше, ніж фабричний робітник і нарікає на безвихідні злидні, страшно нарікає! „Подумайте: робіт-

ник дістає 600 корон за тиждень, а я — учитель, — 500 корон за місяць!“ говорить, нарікає на дорожнечу і на страйки, не розуміючи, що фабричний робітник клясово в сто разів свідоміший від його, учителя, а тому й дістає 600 корон тижнево.

Пройдіть по всіх низчих щаблях професійно-інтеліґентської найманої праці, ви скрізь зустрінете це характерне з'явище: трудова інтеліґенція, що має всі прикмети і інтереси пролетаріяту, одріжняється від цього пролетаріяту лише одним — відсутністю свідомости своїх спільних з пролетаріятом інтересів.

Почтово-телеґрафні, залізничні, державні урядовці, служащі всяких банків, контор, підприємств, преси і т. д. — вони представляють собою класово несвідому частину великої пролетарської маси і стоять нарівні по своїй класовій несвідомости хіба з анальфабетами-чорноробочими, що вперше прийшли з села на заробітки в місто. Під цю характеристику підходять всі інтеліґенти, що виходять на біржу праці і продають „свою голову“ (не руки) роботодавцям, але, на жаль, разом з головою вони продають їм і розум, гублячи клясову свідомість робітника-пролетарія.

Коли заробіток цієї наймитської інтеліґенції перевищає екзістенц-мінінум, коли такий інтеліґент вже має змогу „відкладати“,

скупчувати капітал, то він вже свідомо і клясово стає буржуєм. Уявіть собі директора фабрики, найнятого інженіра, що дістає платню, яка є більша його видатків навіть при комфортному способі життя. Маємо таких прикладів безліч в области торговлі і промисловости. Одержує такий пан, наприклад, 40.000 карб. річно (до війни), його екзістенц-мінімум в Київі, прим., 12.000 карб., а останні 28.000 карб. він „відкладає". Ці 28.000 карб. є фактично і економічно „рентою від інтелекту", котрим він монопольно володіє. Коли приняти пересічний процент 5, то капіталізація цього доходу показує, що цей пан ніби орудує капіталом 560.000 карб., з якого і дістає що-річно 28.000 карб. ренти. Позаяк цей дохід є частиною надвартости, взятої від труда пролєтаріяту, то без сумніву цей директор є експлуататором, що разом з власником фабрики експлуатує робочу масу. Його інтереси спільні з інтересами власника фабкики і протилежні інтересам пролєтаріяту. Власник фабрики експлуатує труд через знаряддя продукції, а директор — через природне багатство (інтелєкт). Вони обидва є монополістами. Очевидно, інтелєкт є природною монополією, але коли в капіталістичному устрої пустити інтелєкт в хід, то за це можно дістати не лише трудову платню, а ренту, що економічно є частиною взятої

у пролетаріята надвартости. Інтелігентний рентабілітет має спільного багато з рентабілітетом приватно-власної землі, бо як інтелект, так і земля — є природніми добрами.

Через те все ясно, що інтелігенція, яка має дохід вищий над екзістенц-мінімум, по своєму клясовому становищу, по економічній природі свого доходу — належить до буржуазії, хоч по формі користування своєї праці (найми) її можна зачислювати до трудових мас. Але форма не повинна закривати дійсний зміст і ми повинні ясно розмежувати ці два взаїмно-ворожі табори — пролетаріят і рентьерів-інтелігентів. Ці інтелігенти кричать тепер, що вони належать до „трудових мас“ (бо трудяться над ограблюванням їх), навіть закладають всякі „трудові“ партії, обурюються, що пролетаріят не пускає їх до влади і доводять, що адвокат, городський лікар, директор, управитель маєтку і т. п. „трудовики“ є також наймитами, пролетаріями, а тому вони здібні обороняти інтереси народу і т. п. Що наймити — це правда, але також правда і те, що — експлуататори, буржуї, рентьери.

Адвокатура і юстиція навіть спеціялізується на обороні власницьких інтересів, це є спеціяльний орган для оборони інституту приватної власности. Родились разом з ним і мусять разом з ним згинути. „Вмѣстѣ пойманы — вмѣстѣ и повѣшены“.

Цікава група інтелігенції — письменники, що живуть виключно від експлуатації свого таланту, приронього добра. Їхні таланти — їхна природня монополія. І трудно щось заподіяти проти цієї монополії, хоч вона, як і всяка монополія, є великим засобом для утворення собі виключного становища, панування. Письменники ніколи не страйкують, навіть і тоді, коли критики та рецензенти благають їх про те. Вони не страйкують, коли видавці їх експлуатують немилосердно, бо.... індівідуалізм власности (монопольної до того-ж) і її інтереси тримають їх на суспільному становищі не пролєтаріяту, а буржуазії. Талант приносить ренту, а проти одержування ренти ніхто не страйкує. В залежности від природнього добра (таланту) залежить розмір ренти і ступінь власницького напруження, розвитку власницького інстинкту. І тому лише виключні натури з письменників ідуть в соціялізм, приключаються до пролєтаріяту. В Росії один Горький став з пролєтаріятом, а рівні йому славою і розголосом (Андреєв, Арцибашев, Купрін, Мережковський і ин.) — де вони? В таборі реакції. На Україні один Винниченко йде з пролєтаріятом, а де инші прославлені письменники? Метушаться навколо оперетково-ґазетного „демократизму“, маскуючи свою огиду до соціялізму, спокушаючи нас любовію до соціялізму, як до ідеалу, тоді, коли інтерес трудового люду

вимагає, щоб ми стояли на соціялізмі, як на програмі нашої реальної праці. Вони знають, що ідеал, як усякий ідеал по своїй суті, є лише інтелектуально-психічна категорія, просто ілюзія, мрія, але ніколи не реальна річ, то чому-ж не підвести їм суворо-реальної проблеми соціялізму під категорію „ідеалів“? Це корисно: приватна власність на талант дає всі вигоди буржуазного істнування і разом з тим вона „ідеалом“ захищена від домагань дійсности.

Топчуться біля „демократизму“ буржуазії, але соціялізму не люблять, бояться його і на революцію в практичній дійсности не підуть. В „мріях“, в „ідеалі“ — о так! Вони нічого не мають проти соціялізму, коли він прийде після їх смерти, але недай боже, за життя! Чому так?

Бо надвишка доходів понад екзістенц-мінімум дає їм ренту, через котру можна опреділити їх економічне становище і навіть розмір капіталу, котрим орудують в житті, або краще сказавши: розмір тієї економічної сили, яку дає їм їхня природня монополія і яка по своїй суті дає реальний ефект капіталу.

Приклад: письменник в рік заробляє 50.000 карб. (між „талановитими“ це не рідкість), його екзістенц-мінімум, примірно, 20.000 карб. Лишок в 30.000 карб., при ка-

піталізації з 5%, показує, що він ніби живе з ренти від капіталу в 600.000 карб.

Візьмім ще приклад з ґрупи людей науки. Інтеліґенти, що займаються наукою, що люблять декоруватись в науковий обєктивізм — як вони вірно служать все — таки буржуазії, капіталові всупереч таки науці! Особливо інтересні панове „учені“, що займаються суспільними науками (історія, соціольоґія, право, політична економія і т. д.). Ці учені читають всякі розумні книжки, досліджують дійсну природу суспільних з'явищ і знають, що капіталісти обкрадають робітників, що всякі монополісти — це є просто грабіжники...

Вони знають, що капіталісти є грабіжниками, але покривають їх, підробляють, фалшують цілком свідомо науку. Навіть більше: вони прикидаються друзями трудового люду. Вони торочуть робітникові; „знай, чоловіче, що наука так говорить: коли-б не було капіталістів, то хто би тобі давав роботу? Ти вмер би з голоду“. Служба капіталові і участь з розхапуванні надвартости занадто спокусливі ласощі, щоб від їх відмовився служатель „обєктивної науки“, рафінований дурисвіт.

Але є ще одна цікава у нас ґрупа негосподарської інтеліґенції — військові, офіцерство. Наше українське офіцерство пере-

важно, в подавляючому числі сини мужиків, робітників, трудового люду, що повискакували на „фендриків“ (прапорщиків) і поручників і за всяку ціну пнуться вмирати в боротьбі... за капіталістів, поміщиків! І то навіть за польських, московських, жидівських, що чорною хмарою сиділи й сидять (у Галичині) і смокчуть кров з українського мужика й робітника. За буржуазний устрій України, цеб-то за панування кольоніяльного розбишацького капіталу, боряться мужицькі і робітницькі синки, а не за волю і панування своїх батьків, матерів, братів, сестер, які пухнуть з голоду, гинуть в праці на шіберів, спекулянтів, грабіжників.

Замісць, щоб бути в українській червоній, революційній, грізній, невблаганій для панів армії, вони йдуть на заріз во імя капіталізму! Вони люблять „націю“, а служать капіталізму. Українські офіцери належать до буржуазії, як і скрізь. Ця група народньої, злиденної, клясово несвідомої інтеліґенції робить Каїнову роботу, навіть часто не відаючи про це.

Отже, вся інтеліґенція вільного фаху по своїй суспільно-економічній суті є або „підприємцями“ або „монополістами“, хоч без робочих і без контор. Лікар, професор, адвокат, письменник, співака, музикант і т. п. підлягають очевидно експлуатації з боку

своїх патронів, імпресаріо, видавців, то-що, але це подібно до того, як більший буржуа експлуатує меншого: через те вони не перестають бути буржуями, коли навіть цілком справедливо нарікають на визиск.

Ми-б могли вже установити, що трудова інтеліґенція, що заробляє собі екзістенц-мінімум або менше, цілком відноситься по своєму клясовому становищу до пролєтаріяту, але по своїй клясовій свідомости стоїть, взявши загалом, значно н и з ч е його, через те підлягає великому визискові з боку капіталу, часто служить несвідомо зброєю гніту над пролєтаріятом і.... жертвою гніву повставшого трудового люду.

Інтеліґенція вільного фаху, з „рентабельним" інтелєктом або талантом, по своїй економічній суті виростає разом з капіталізмом, користується реальними вигодами капіталістичного устрою, зростається з ним психічно, ідеольоґічно і економічно. Є його духовною опорою і захистом, його ідеольоґом і поетом. А тому так кричить проти революції і є фактичним ворогом пролєтаріяту. Щоб замаскувати своє оличчя і укріпити економічне становище, гримірується під „провідників людськости", „творців" і тероризує пролєтаріят духово, пускаючи в хід всі свої таланти, красномовство, всі засоби могучої мистецької суґґестії.

Це сильний ворог пролетаріяту!

Він своїми знаннями, тисячами і міліонами книжок, листків, ґазет, нот, картин, консультацій, міркувань, фільософії і т. д. духовно тероризує трудові маси, шматує їм психіку, нерви, льоґіку. Як вправний дурисвіт, жонґлер, шаман, крутиться, вищить, прорікає, аналізує, доводить, переконує і намагається збити з толку, з простого шляху клясових інтересів, цеб-то революції. І хоч невелика ця ґрупа у нас, в порівнанні з „етноґрафічною масою“ але дивіться, як вона силкується творити Україну по своєму образу і подобію, а не так, як хоче трудовий люд. Вже три роки веде завзято боротьбу проти народу і хоче його засуґґестіонувати цілком, щоб він повірив, що ніби його інтереси тотожні з інтересами цих „трудовиків“ і рентьерів.

II.

Українська інтеліґенція за три роки революції зробила велику еволюцію. Хіба було мислимо перед революцією, щоб „свідомі українці“ свідомо стояли за монархізм, за експлуатацію „бідного народу“ поміщиками, фабрикантами і банкирами? А тепер цим пишаються і називають це реальною політикою! Хіба українська інтеліґенція виступала тоді проти соціялізму? Ні, навпаки

— всі зітхали за революцією і мріяли про соціялістичний ідеал, а тепер ... немає таких гірких і лайливих слів, котрих би вона не кинула на соціялізм, „експеріменти“, і навіть ... арештовує соціялістів, погрожує розстрілами, шибеницями, розстрілює, під полеві суди віддає, бігає до поліції всього світу і просить арештовувати українців-соціялістів, не давати їм віз, саботує їх державну і культурну працю, ізолює їх в житті, провокує проти їх темні елементи, клевеще, клевеще, клевеще ... Збірається, шепотить, намічує кандидатів на гетьмана, короля, диктатора ...

Одкрито продає свій коханий народ, свою любу неньку-Україну польській шляхті, московській чорній сотні, антантському і якому хочете імперіялізмові, і за всяку ціну хоче опинитись на вершку влади в українській республіці... Оповістила війну українському трудовому людові, обкрадає його з нечуваним цинізмом і готова з чортом поєднатись, аби знищити соціялізм, — єдину релігію трудового люду і соціялістів, як провідників соціялізму. Записується тисячами в соціялістичні партії, щоб руйнувати їх, зривати з середини, компромітувати їх перед темним людом, щоб опоганювати, паскудити в храмі трудящого людства ...

О, українська інтелігенція виявила велику „революційну“ енергію в організації революції

проти народу, проти соціялізму! В цьому напрямі було і є багато „героїзму“ упертости, злости, жертв. Ціною нечуваного самопониження повзе на чотирьох під ноги своїх ворогів — польської шляхти, денікінства, антантської буржуазії — і благає про поміч, про танки і зброю проти українських селян і робітників, обіцяє на віки запродатись майже в кріпацтво, запродати нафту, степи, вугіль, залізо, цукор, дніпровські пороги, могилу Шевченка, „святу Софію“, — все, все! тільки дайте нам змогу знищити соціялістів, уратувати Европу від соціялістичної революції!

В цій хуртовині злочинств проти свого народу українська буржуазна інтеліґенція йде під прапором „вільна рента“, „визиск“, „буржуазне панування“ вперед, вперед і несе отруйливо-брехливу фразеольоґію в світ, обріхуючи „коханий народ“ і продаючи його в чорне рабство.

Всю цю „творчість“ і „розвиток національної культури“ можна зрозуміти лише тоді, коли зробити оцінку методом аналізи клясових інтересів, що ми пробували начеркнути загально на початку статті. Так! Трудова інтеліґенція, як позбавлена клясової свідомости частина пролетаріяту, грає пасивну ролю, не може проводити революцією і мусить зложити зброю перед пролетаріятом. Вона позбавлена воління, великого хотіння,

і не бачить, не відчуває широких перспектив розвитку, по рабському тремтить перед дужчими факторами життя, німіє перед грізним диханням історичної необхідности, не може орієнтуватись, напружити сили для досягнення своєї мети, бо у неї нема своєї мети, нема свідомости. Історичну мету може мати лише кляса, а не одиниця. Всі цілі одиниці обмежені часом і простором, не сягають в далечінь, тому одиниця інтеліґентська стоїть осторонь від шляху, по якому людськість іде в будучину, ідуть громади, кляси, нації, а не одиниці. Тепер ідуть трудові маси, пролєтаріят, бо свідомі своєї мети і сили. А трудова інтеліґенція? В своїй масі вона не має інерції історії, не має свідомости суспільних задач, звязку окремого клясового інтересу, а звязку з пролєтаріятом не освідомлює, тому стоїть пасивно, чи по троху діференцірується, вливаючись однією частиною в масу пролєтаріяту, а другою — в буржуазію.

Самостійної ролі вона не грає, бо є частиною пролєтаріяту, позбавленою клясової свідомости.

„Рентабельна“ інтеліґенція служить ревно буржуазії і силкується потягти за собою трудову інтеліґенцію і пролєтаріят, для того розвиває відповідну ідеольоґічну і політичну акцію, про яку мусимо сказати на підставі досвіду західно-европейських держав.

Маючи рентабельну посаду чи талант інтелігент має змогу жити з більшим чи меншим матеріяльним і духово-естетичним комфортом, цеб-то використуючи всі блага культури. Цей с п о с і б життя витворює певну психіку, звички, погляди. Позаяк інтелігенція живе зовнішно так, як і буржуазія, то має і подібну соціяльну психіку, котра носить в собі признання і уподобання сучасности, санкцію сучасного ладу, котра виблискує з кожного слова, руху, погляду сучасного інтелігента. Її можна замаскувати навіть більшим чи меншим е т и ч н и м розвитком інтелігентної особи, котра може навіть тонко відчувати суперечности життя, несправедливість поділу природніх добр і продуктів праці, але помимо того не має сили волі для активної праці над перебудовою соціяльних відносин.

Соціяльні відносини розвиваються на своїх економічних підставах, вони витворюють державу, право, етику, естетику, котрі являються проізводими економіки. Наслідок не творить своєї причини, не стає своєю власною передпосилкою (премісою), то-ж етичні рухи і успособлення не мають в собі самостійної сили для перебудови життя. Вони мають з н а ч і н н я, але не вони р і ш а ю т ь. Через те все навіть етично розвинена персона не в силі творити дійсне с п р а в е д л и в е життя, котре твориться лише

боротьбою інтересів, чи точніше — клясовою боротьбою. Інтелігент, що має мінімальне поняття про клясовий інтерес, ніколи не здібний робити щось рішучо, послідовно, з непохитною волею і твердим переконанням. Він увесь час грає на етичних катеґоріях, маскуючи свою буржуазну природу або клясову несвідомість.

Любимою його суспільно-політичною ідеєю є демократизм в формі парляментаризму. Цей демократизм є виразом його інтересів, бо позбавлений матеріяльного капіталу (знарядь продукції) він може грати певну роль тільки в демократичному суспільстві, яке дає йому доступ до життя. Він іде в політику, в парлямент, кричить, змагається, проєктує, господарює.., але господарює не в своєму господарстві, а в справжнього господаря, буржуя, капіталіста. Він освічений, напрактикований слуга, котрий часто розуміє справу краще, ніж його господар. Він служить для чужих інтересів, але переймається ними увесь, цілком, вважає їх майже за свої власні, бо від степені відданости його чужим інтересам залежить його особистий добробут і становище. Цей добробут, коли переходить грань екзістенц-мінімума, стає буржуазним, має його суспільно-економічну природу, а тому й буржуазну психольоґію.

І коли такий інтеліґент іде в соціялізм?

По мірі розвитку клясової свідомости пролєтаріяту інтеліґенція потроху переходить від буржуазії до його, стає соціялістичною, але приносить з свого буржуазного світа всі його прикмети, а головне — ідею компромісу. Інтеліґент служить буржуазії, служить пролєтаріятові, він служащий, що дістає платню, що шукає насамперед вигодної служби, а не ріжниць в клясових інтересах. Йому невигодне загострення клясвих інтересів між буржуазією і трудовими масами, бо вимагає од його рішучого переходу вже до одного когось, бо виключає подвійне клясове підданство, виключає вільний перехід від одного до другого. Це взагалі для його не вигодне, а тому він стоїть за компроміс, за примирення, за рівновагу кляс. Він гаряче обороняє прінціп парляментаризму, бо парлямент — це між-клясовий компроміс: тут і буржуазія і пролєтаріят зійшлись разом, а тому мусять признати взаїмне право на істнування. Таке признання льоґічно тягне за собою признання еволюції відносин, а не революції. Ідея парляментаризму — це ідея леґалізації капіталістичного ладу з узглядненням права пролєтаріяту лише на істнування, а не на революцію. Інтеліґент арґументує потребу парляментаризму етичними категоріями (ідея рівности!) а не соціяльно-економічними.

Для інтеліґента досить рівности в парляменті, а не в житті, де буржуазія і пролєтаріят істнують в атмосфері грізної суперечности їхніх клясових інтересів. Для інтеліґента досить етичних катеґорій, бо він не має певного клясового інтересу, він міжклясовий гермафродит, що носить в собі прикмети і буржуазії і пролєтаріяту. Він сам — соціяльний компроміс, а тому може виявитися лише в політичному компромісі клясових ворогів — парляментаризмі.

Через те він проти соціяльної революції і несе в соціялістичну орґанізацію лише поняття компромісу, що мають імя опортуністичної політики. Інтеліґенти перебирають на себе провід над соціялістичною партією і перетворюють її в ліберально-опортуністичну, революційний по своїй природі соціялізм — в опортуністичний, асімілірують капіталізм в соціялізмі і навпаки. Буржуазія розуміє цю природу інтеліґента і не боїться його використовувати, посилаючи в парлямент. Це їй дуже вигідно, бо пролєтаріят до парляменту сам не йде, а посилає інтеліґентів. Цього й треба для буржуазії! Ти прийди в парлямент, а тут ми вже компроміс знайдемо: ти нас визнаєш, леґалізуєш і не робитимеш революції.

Це настільки вигідна для буржуазії річ, що коли-б соціялісти не пішли в парлямент, то в буржуазних колах був-би справжній

переляк. Соціялісти-опортуністи (меншевики і т. п.) краще обороняють інтереси буржуазії, ніж вона сама: вони переконані, що соціяльна революція „не назріла“ і тому ставлять соціялістичні штемпелі до буржуазної політики, леґалізують її, укоськуючи пролетаріят, здержуючи його од виступів, од страйків.

Погляньте, до якого ступня здеґенерувався соціялізм в руках всяких міністеріяльних меншевиків у Чехії, Німеччині, на Україні, Австрії і т. д. Років 50 тому назад здавалось, що не дай боже соціялісти стануть міністрами, то за один день знищать буржуазію, а тепер... капіталіст може спокійно спати, бо хоч би і великі були „проґресивні податки“, але вони завжди поміститься в ціну товарів і вернуться в кишеню, а разом з тим самі панове соціялісти держуть робочу чернь на налигачі і усмиряють її.

Деґенерація соціялістичної політики — це діло рук інтеліґенції, як природного соглашателя між буржуазією і пролетаріятом. Інтеліґенція наповняє парляменти, дебатує, дає закони, визнаючи за буржуазією законне право на істнування. В цьому прокляття соціяльної ролі інтеліґенції, що в соціялізм, як ідею революції, приносить ідею компромісу...

Розуміється, це діло вона робить з хистом талантом, бо має освіту і всякі таланти,

Аж голова крутиться у пролетаріяту від інтеліґентського красномовства і часто, в супереч своїм інтересам, робітник починає думати, що справді революція не назріла, що залізний закон еволюції ще не привів сучасну суспільність до потреби перебудови, що грабіж є історично-необхідним, бо це, мовляв, закон продукційних відносин і т. п. Треба дивуватись, з яким хистом інтеліґенція обернула революційну науку Маркса в гимн для оправдання капіталістичного ладу! Це їй було і є потрібним, бо оскільки трудова інтеліґенція є несвідомою клясовою частиною пролетаріяту і не може розшифрувати ролі своїх інтеліґентних ватажків, остільки нетрудова інтеліґенція зацікавлена в зрості рентабельности своїх посад і талантів, а розлучитись з рентою... ви знаєте, як це важко, настільки важко, що революційний соціялізм учить: ніхто добровільно не відмовиться від одержування нетрудового доходу — ренти, і щоб знищти ренту, є лише один спосіб — соціяльна революція, диктатура пролетаріяту.

Інтеліґенція цього не хоче і творить компроміс, узаконює капіталістичний устрій.

Хіба ми не бачимо, як з залізною льоґікою йде українська інтеліґенція до скріплення капіталізму, як вона бореться за капіталізм! Треба було прийти революції, щоб зірвати маску з нашої інтеліґенції.

Маски зірвано.

Пролетаріят повинен знати, що визволення його мусить бути ділом його рук. Коли революція вже прийшла, коли диктатура вже є фактом, то хай собі верещить „соціялістична інтелігенція“ про неназрілість революції скільки їй влізе, а пролетаріят повинен робити своє діло: обеззброювати буржуазію політично і соціяльно-економічно. Тільки ворог трудового люду може боротись проти влади трудового люду, коли ця влада вже стала фактом! Українська інтелігенція, за нечисленними виїмками, стала на бік буржуазії і з шкури вилазить, обороняючи капіталістичний устрій України.

Вона на всякі лади кричить, що хоче визволити народ, але справді визволяє поміщиків і капіталістів від народної влади. Кричить, що на Україні чужі большевики-імперіялісти, а закриває очі, що $^{3}/_{4}$ населення України йде за большевиками. Зручно підтасовує карти про національні інтереси, разом з тим піддаючись Денікінові, польській шляхті, антантським капіталістам.

Вона не хоче бачити обєктивних фактів, що революція знищує поміщиків і капіталістів, що на Україні влада народня, сам трудовий народ орудує. Кричить, що там „чуже правительство“, „на штиках“, але те чуже правительство знищує капіталістів і поміщиків, а своє—їх толерувало. Петлюра розстрілює „большевиків“, а на волю ви-

пускає Гербелів, Ржепецьких, денікінців, возиться з ґр. Потоцькими, Тишкевичами, поміщиками, спекулянтами.... „Своє“ правительство! „рідний“ уряд! „Соціяліст“ Петлюра, Лівицький, Мазепа, Порш, Мартос, Швець, Макух, Темницький, Безпалко.... Чим же тоді гірший Петрушевич, Цегельський, Тарнавський, Бурачинський, Голубович і т. п.? На нашу думку вони принаймні більш „чесні“, бо одкрито заявляють, що вони не соціялісти, що вони стоять за капіталістичний устрій, за інтереси панів проти пролетаріяту. А соціялісти-фарисеї навіть не мають сміливости признатись, що вони пішли „в соціялісти“ виключно для того, щоб деморалізувати трудовий люд, що вони є лише лазутчиками буржуазії в соціялістичних партіях.

Не говориться вже про всяких „соціялістів“ — федералістів, самостійників, реалістів, еволюціоністів, а навіть де-які соціялдемократи, де-які соціялісти-революціонери є висланцями буржуазії в табор пролетаріяту, щоб деморалізувати його і обезсилювати з середини.

Революція на Україні показала, що то є за штучка українська „демократична“ інтеліґенція, що два роки бореться проти свого народу або через брак клясової свідомости (трудова інтеліґенція), або свідомо во імя інтересів буржуазії. На всіх полях громадського життя веде боротьбу проти со-

ціялістів, проти ограбованого буржуазією і нею самою, укр. інтеліґенцією, безхатнього селянина і робітника.

„За парляментаризм“, „за демократизм“ . . .

— За панування своє і буржуазії, во імя московських поміщиків і ґенералів, во імя польської шляхти, во імя міжнародніх банкирів . . .

Український селян і робітник знають вже, чого їм треба. Пролетаріят вже пізнав залізний закон свого визволення: соціяльна революція і своя диктатура є єдиними засобами. Роль інтеліґенції він практично оцінив і за нею не пішов, а вона розлетілась разом з царським утікачами і кує за-кордонами по Варшавах, Берлінах, Прагах, Віднях інтриґи і змови проти „свого“ рідного народу.

Хай кує . . .

„Настане суд: заговорять
І Дніпро і гори,
І потече сторіками
Кров у синє море
Дітей ваших. І не буде
Кому помагати“ . . .

Український народ, ведений льоґікою своїх інтересів, прийшов до соціяльної революції. Хто не з ним — той проти його. З народом залишилась невелика часть відданих народові соціялістів, як свідомих ін-

тересів народа. Революція перемогла і нікому не вдасться її звалити. Українська-ж інтеліґенція займається „парляментаризмом“ у Камянці-Подільському, Варшаві, Відні.

„Національна Рада!“, „Союз державности!“

Хай грається буржуазія в парляментаризм — у Відні, де ніколи не буде української державности, хоч би там сто „Національних Рад“ і т. п. цяцьок було зроблено.

Будівництво української державности — це діло самого лише трудового люду — селянства і робітництва. Інтеліґенція збанкротувала. Вона й не могла не збанкротувати бо . . . . одна її частина є несвідома своїх клясових інтересів, а друга, одержуючи ренту не може від неї відмовитись инакше, як не ударом революційного кулака по голові. Буржуазія єсть буржуазія і ніколи вона своєї ренти не подарує без відповідної принуки.

Усвідомляючи собі роль інтеліґенції, пролетаріят повинен іти твердо своїм шляхом...

Шляхом соціяльної революції.

III.

Шлях революційних мас ясний.

В революції все. Тут буяє визволений дух, тут родиться мрія про казку нового життя, про ті широкі, горді надії, що полу-

мям охопюлють душу пролетаріяту і злиденного селянства, тут все, чого трудові маси позбавлені в житті.

Революція, це не „демагогія“, не „анархія“ — це щось, чим живе і дихає народ-повстанець, народ-бунтар, що якоюсь великою інтуіцією прозрів, побачив ворога і пішов проти його. Революційний народ і загадка його психольогії — це те, чого ніколи не зрозуміє той, хто не працює так, кя народ працює, як раб прикований до тачки.

Тому інтелігенція, навіть трудова інтелігенція, що живе, присмоктавшись до маленьких радощів життя, що підберає крихти з столу панів своїх — інтелігенція не може довго зрозуміти оттого опяніння, очарування революції, що панує над масами.

Інтелігенція не має розума революції, ані її патоса. І це вже одно її робить мякотілою, нікчемною. Але коли вона й не розуміє, а так собі „просто живе“, то очевидно, що вона за більш елементарними концепціями йде, але всієї глибини проблєми визволення не охоплює. Вона клясово несвідома.

Вона тепер стоїть на роздоріжжі, розгубила свої маленькі поняття про „визволення“, згубила „державність“ і розчаровано-озлоблено шукає шляхи. Чесні люде шукають. Лають своїх поводарів, що

завели їх в багно. Що повинна робити ця інтеліґенція?

Позаяк українська інтеліґенція своїми руками ніякої української державности збудувати не може — а коли вона справді хоче української держави — вона мусить стати на пролетарську точку погляду і піти війною проти капіталітализму, а це значить — проти сучасної Антанти, польської шляхти, румунських бояр і т. д. Сила обєктивних обставин вимагає від неї — стати поруч тих, хто робить революцію, цеб-то разом з українським реальним трудовим народом. І коли народ побаче, що інтеліґенція з ним, а не з його ворогами, тоді він признає українську інтеліґенцію за свою, як то й було підчас перших місяців Центральної Ради і революційно-повстанської Директорії. Отже треба йти до свого народу, роботи з ним його важне, необхідне для його діло — викорінення капіталізму.

Отже, коли трудова інтеліґенція зрозуміє справді свою задачу і свій шлях, піде до свого народу і разом з ним стане муром проти капіталізму, то цим вона наблизить час повної суверенности України: суверенність України є тоді, коли український трудовий народ там буде господарем.

Цю сувереиність дає лише революція і знищення капіталізму.

Ніколи український народ не буде суверенним в самостійній буржуазній Україні, а тому наші незаможні селяне і робітники правильно зрозуміли свою суверенність, коли пішли проти капіталізму. За суверенність України боролись і борються тільки наші селяни і робітники, а українська інтеліґенція боролась і бореться за суверенність не України, а за суверенність кольоніяльного капіталу. польської шляхти, московських ґенералів на Україні.

І в цьому вся істота української контрреволюційної інтеліґенції. Тут корінь справи.

За суверенність України бореться лише та частина нашої інтеліґенції, яка бореться проти капіталізму. А московські большевики? Вони не винуваті, що мусять за вас робити вашу роботу. І доки ви не хочете робити вашої роботи, доти вони на Україні будуть вести вашу роботу — руйнування капіталізму. Вони не добре роблять? Роблять, як уміють, а де були і є ви, що гарно вмієте робити роботу визволення України? Ви з шляхтою, з антантськими вампірами і злодіями? Ну, так мовчіть про Україну.

Україну визволяє український трудовий люд, селяне і робітники, і готовить на вас грізний невмолимий суд.

Так приблизно мусів-би тепер міркувати в душі чесний український трудовий інтеліґент-наймит. Він-би усвідомив собі, що бути слугою свого народа — це куди краще, ніж бути рабом кольоніяльного, метропольного, нахабного капіталу. Невже ви, українські інтеліґенти, думаєте, що бути на Україні тоді, коли там наші мужики і робочі в радах орудують, гірше ніж тоді, коли там ситі пявки торгують українським людом? Ви-ж бачили царат, гетьманщину, денікінщину, шляхту і не вже ви осмілитесь говорити, що тоді була Україна? І ви хочете панування капіталізму, обовязково чужого капіталу, бо свого українські патріоти ще дуже мало „надбали“, щоб орґанізувати господарство України. Хто хоче буржуазної України, той хоче, щоб Україна була кольонією. Оце страшний злочин проти народу.

Соціялістичну революцію творить народ тяжко, кріваво, але творить. Він іде правильним шляхом. Виросте він культурно — Україна процвіте, як благословенний край вільного народу. І хто в цій праці допомагає йому — той варт імени сина народу. І я вдячний московським і українським большевикам, що викоріняють панське зілля, що очищають Україну од прокази капіталізму.

Тяжкий шлях народу, великі його муки і жертви, але непогасне світло горить в душі

віосвітляє ґіґантським полумям шлях його е ликої революції.

Най буде благословенний шлях, яким пішов український народ — шлях соціялістичної революції!

17 серпня 1920 р.

БІБЛІОТЕКА „НОВОЇ ДОБИ“

органу Закордонної Ґрупи
Української Комуністичної Партії.

Досіль видано:

№ 1. **Винниченко В.:** Всесвітня революція. Відень, 1920, 16º, 16 стор.

№ 2. **Винниченко В.:** Українська державність. Відень, 1920, 16º, 32 стор.

№ 3. **Левинський В.:** Соціялістична революція і Україна. Відень, 1920 16º, 24 стор.

Т° 4. **Паламар Г.:** Капітал, колоніяльні народи і большевизм. Відень, 1920, 16º, 24 стор.

№ 5. **Шаповал М.:** Інтеліґенція і пролетаріят. Відень, 1920, 16º, 34 стор.

№ 6. **Винниченко В.:** Політичні листи. Відень, 1920, 16º, 24 стор.

№ 7. **Левинський В.:** Релігія, наука і соціялізм. Відень, 1920, 16º, 24 стор.

№ 8. **Стах П.:** До верховин! Поезії. Відень, 1920, 16º, 32 стор.

(Далі див. оборотна сторона).

№ 9. **Хименко Гр.:** Хто такі комуністи і чого вони хочуть? Відень, 16º, 16 стор.

№ 10. **Левинський В.:** Капіталізм і імперіялізм. Відень, 1920, 16º, 32 стор.

№ 11. **Піддубний Г.:** Комунізм і еволюція. Відень, 1920, 16º, 20 стор.

№ 12. **Ленін Н.:** Третій Інтернаціонал і його історичне значіння. Відень, 1920, 16º, 12 стор.

№ 13. **Паннекук А.:** Комунізм і демократія. Відень, 1920, 16º, 9 стор.

№ 14. **Карпинський В. А.:** Що таке радянська влада і як вона будується? Відень, 1920, 16º, 40 стор.

№ 15. **Піддубний Г.:** Комунізм і патріотизм. Відень, 1920, 16º, 30 стор.

№ 16. **Мазуренко В.:** Відродження промисловости радянською владою. Відень, 1920, 16º, 48 стор.

№ 17. **Левинський В.:** Мистецтво і соціялізм. Відень, 1920, 16º, 20 стор.

№ 18. Програма Української Комуністичної Партії. Відень, 1920, 16º, 64 стор.

Замовлення посилати на адресу адміністрації „Nowa Doba“ Wien, Hans Sachsgasse 18.